СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 250. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 25. жовтня, 1929. VOL. XXXVII. No. 250. Jersey City, N. J., Friday, October 25, 1929. THREE CENTS.

ГУВЕР ЗА ПЕРЕМІНОЮ МЕЧА НА ПЛУГ

ЗАЯВЛЯЄТЬСЯ ЗА РОЗБУДОВОЮ ВОДНИХ ДОРІГ. НАДІЄТЬСЯ РОЗДОБУТИ НА ЦЕ БІЛЬШІ ФОНДИ, БО НЕ ВИДАСТЬ ТИХ ГРОШЕЙ, ЩО БУЛИ ПРИЗНАЧЕНІ НА РОЗБУДОВУ ФЛЬОТИ.

ЛЮІСВИЛ (Кентоки), 24. жовтня. — Президент Гувер докінчував вчора свято отворення водної дороги на ріці Огайо, а при тій нагоді виголосив промову, в якій розвинув ширше політику уряду щодо розбудови водних доріг. Президент зазначив, що в слідуючім році приступиться до інтензивної праці в справі водних доріг на ріці св. Лаврентія і Місісіпі. Плян перебудови вимагає принаймні 5 років часу. Кошти розбудови виноситимуть понад пів біліона долярів.

Річний буджет виносить тепер на ту ціль $85,000,000. Президент готов побільшити ту суму на $20,000,000. А це не буде так важко зробити, бо морська конференція, яка відбудеться в Лондоні, принесе цілком певно полекші щодо дальшого зброєння на морі. І тоді буде можна поробити ощадности, які буде можна вжити на розбудову водних доріг.

ШІСТЬ МІЛІЯРДІВ УТРАТИ ЗА ОДИН ДЕНЬ.

ЗА ОДНУ ГОДИНУ ПРОДАНО 2,600,000 ЦІННИХ ПАПЕРІВ. ТИСЯЧІ СПЕКУЛЯНТІВ ПІШЛИ З ТОРБАМИ.

НЮ ЙОРК, 24. жовтня. — Нюйорська біржа не памятає такого нещасливого для спекулянтів дня, яким був день вчорашній. Вартість паперів, якими торгують на біржі, оцінена на $87,073,630,423. Вчорашна втрата на їх вартости виносить понад шість міліярдів долярів.

Всі ломлять собі голови, що це за причина, що біржа тепер раз-у-раз хвилюється. І ніхто не знає властивої причини.

$75,000 ДЛЯ ЛАБІЇСТІВ.

ЩОБ ОБМЕЖИТИ ЦЛО НА ДОВІЗ ЦУКРУ.

ВАШИНГТОН, 24. жовтня. — Герберт С. Лекин, президент американсько-кубанської корпорації, яка має на Кубі цукрові плянтації вартости $175,000,000, подає, що його компанія й инші видали $75,000 для лабіїстів у сенаті, щоби добитися зменшення цла на довіз цукру. Лекин твердить, що це вправді сумний факт, але оправдує це тим, що иншим способом годі добитися впливу в сенаті.

ДАЙТМЕН ПРОПАВ.

ХІБА ВИРАТУВАВСЯ ТИМ, ЩО ПОЛЕТІВ ДО ҐРЕНЛЯНДІЇ.

НЮ ЙОРК, 24. жовтня. — Вже минув критичний час, коли Дайтмен міг вдержатися у воздусі. А що досі нема ніякої вістки про те, щоби він долетів до Англії, загально думають, що він потонув у морі.

Може зайти несподіванка тільки тоді, коли Дайтмен полетів до Ґренляндії. А таке не є виключене, бо дійшли відомости, що Дайтмен замовив собі там газоліну ще перед двома місяцями.

КАЛЕДЖІ Й СПОРТ.

ЗАКИДУЮТЬ КАЛЕДЖАМ, ЩО ВОНИ ВИХОВУЮТЬ ПРОФЕСІЙНИХ АТЛЄТІВ, ДАЮЧИ ЇМ УСЯКІ ПОЛЕКШІ, ЗІ ШКОДОЮ ДЛЯ ИНШИХ СТУДЕНТІВ І НАУКИ ЯК ТАКОЇ. ПІД ТИМ ОГЛЯДОМ НАЙГІРШЕ ВИГЛЯДАЮТЬ КАТОЛИЦЬКІ КАЛЕДЖІ.

НЮ ЙОРК, 24. жовтня. — З рамени Карнеґійської Фундації переведено наукові досліди над відносинами в теперішніх американських каледжах. Особливу увагу звернено на спорт. Досліди тревали три роки. Вислідом їх було широке меморандум у справі спорту в каледжах.

Досліди обнимали 130 високих шкіл. Виходило, що у тих школах кождий семий спортовець є на удержанню професіоналістів і бизнесменів, яким не ходить про університетське виобразування і науку, а тільки про витренування людини на професійного атлета. Тому маємо по американських університетах цілий рій ріжних директорів і инших комерсантів, котрі тільки думають про те, як вдержати спорт у своїй школі на можливо найвищім щаблі, щоби в той спосіб робити як найліпший бизнес.

Студенти-атлети всюди мають першенство й зі всіх боків дістають поміч. Вони не потребують навіть богато вчитися, щоб покінчити університет. А це все деморалізує молодіж і погано відбивається на самій науці, якою легковажать.

Найгірше під тим оглядом виглядають католицькі університети й каледжі. Але й тут шкільні власти змушені вже були в останніх часах братися до поправи відносин.

АТЕНТАТ НА ІБАНЕСА.

САНТІЯҐО (Чіле), 24. жовтня. — Молодий, 20-літний анархіст виконав атентат на президента републики Карлоса Ібанеса, коли він оглядав виставу худоби. Атентат не вдався.

БУРІ НА ОЗЕРАХ.

ШИКАҐО, 24. жовтня. — На Великих Озерах панували страшні бурі. Досі нема вістки, що сталося з кількома кораблями. З ріжних сторін доходять тривожні вісти, бо нема вістки про людей, що находилися підчас бурі на озерах.

ПОХОРОН ЗАТРОЄНИХ ГАЗОМ.

НЮ ЙОРК, 24. жовтня. — Маси народу взяли участь у похороні шофера Вальтера Кавана, котрий помер від затроєння газом разом з шістьома діточками. Домовини були засипані квітами. Живою остала тільки одна найстарша дочка. Люде хотіли покрити кошти похорону, але дочка відмовилася брати допомогу, бо казала, що батько був обезпечений і є чим заплатити.

ШТУЧНИЙ ҐЕЛІЙ.

Як відомо, великою переноною для наповнення повітроплавів ґазом є брак ґелія, ґазу, що не горить, а лекший від повітря. В природі цього ґазу є більші запаси лише в Америці. Тепер німецькі вчені-хеміки працюють над винаходом способу приготовання штучного ґелія. Директор фірми Гамбурґ-Америкен Лайн, котра поширює повітроплавну комунікацію, заявив, що вже майже закінчені роботи над винаходом штучного ґелія. Цим розвяжеться дуже важну проблєму для німецького повітроплавства.

ПОМСТА ЖІНКИ.

На стриху при пл. Берестейської Унії ч. 3. у Львові вибухла грізна пожежа. Пожежна сторожа вогонь зльокалізувала. Шкода виносить 2,000 зл. Слідство виказало, що вогонь підложила служниця Марія Банська з пімсти за те, що господиня кілька разів назвала її варяткою.

РОЗРИВ ДИПЛЬОМАТИЧНИХ ЗНОСИН МІЖ ЛИТВОЮ І ВАТИКАНОМ.

Із Ковна повідомляють про серіозний конфлікт між правительством Литви і Ватиканом. Литовське правительство відкликало свого представника при Ватикані, а Св. Престіл зробив те саме із своїм представником у Ковні.

Конфлікт викликаний тим, що литовське правительство зараз по підписанню конкордату між Литвою і Ватиканом відмовилося давати підмоги католицьким школам, а крім того поставило ті школи під державний догляд. Ватикан побачив у цьому нарушення конкордату і відкликав свого представника.

СТУДЕНТСЬКЕ МІСТО.

В Еспанії будують „міжнароднє" студентське місто, що має стати культурним осередком для всіх народів, котрі вживають еспанської мови. Це місто — одна із спроб обновити давній вплив Еспанії, коли в 17. ст. в університетах Саляманки й Алькали слухало визначних професорів 10,000 студентів. Будова згаданого університетського огнища йде по зразку найкращих таких міст в Америці й Англії. Коштуватиме вона приблизно півтора міліярда фр. Місто займе 1,615 акрів і матиме 50,000 дерев. Перша будівля вже закінчена, призначена для південно-американських студентів. У ній заведений комфорт першорядних великоміських готелів.

ХВИЛЯ ПОЖЕЖ НА ПОМОРЮ.

На Поморю ширить пострах шайка паліїв, яка пускає з димом маєтки на Поморю. І так в місті Вожеховіце невідомі напасники підпалили коршму, яка згоріла до тла враз з господарськими забудованнями. Знов-же в містечку Дубровіці напасники підпалили місцевий двір. Шкоди виносять понад пів міліона золотих. В Путлевічах, хойніцького повіту, напасники підпалили маєток Осовського. Шкоди виносять біля чверть міліона зол. Це саме сталося в Певску, де напасники підпалили двірські будинки. Поліція зарядила облаву на шайку паліїв.

УКРАЇНСЬКА ПІСНЯ НА РАДІО.

В слідуючу неділю дня 27. жовтня в 2-гій годині 45 хв. зполудня на стації WAAT в Джерзи Сіті підчас української години д. К. Лисюк, знаний український бизнесмен, дасть маленький виклад п. з. **„Що мусимо знати і робити, щоб мати успіх в бизнесі!"**

Перед відчитом і потому буде українська музика.

3. листопада Хор ім. Лисенка з Джерзи Сіті. 17. листопада Хор „Боян" з Перт Амбой, діріґент Й. Буката. 24. листопада Банда Майка з Пасейку. 1. грудня Хор „Боян" з Йонкерс, діріґент М. Фатюк.

ПОЛЬОВАННЯ НА ПОЛІЦАЯ.

На передмістю Городенки устроїв собі якийсь незнаний справник польовання на поліцая Антона Яксоняка. Куля перейшла крізь живіт поліцая. Заряджено поліційну погоню за розшукуванням справника.

ВІДМОВА КОНЦЕСІЇ НА БУДОВУ „НАРОДНЬОЇ ЛІЧНИЦІ".

Від ряду літ веде у Львові благородну роботу т-во „Народня Лічниця" при вул. Петра Скарги побіч катедри св. Юра. День в день приходять туди сотні хорих (без огляду на національність!) і знаходять безплатну поміч в українських лікарів, які безкорисно посвячують свій час і труд.

Але Народня Лічниця в теперішньому виді далеко не вистарчає для заспокоєння всіх потреб. Через те в українських лікарських і громадських кругах повстала думка — на місце теперішнього партерового дімка вибудувати більший будинок, у якому знайшлиби приміщення й хорі на лічення. Цей плян — здавалося — вже близький був реалізації, бо митроп. Шептицький дарував Т-ву на власність площу при вул. Скарги, а громадянство в краю й Америці зложило доволі поважну готівку на будову Лічниці.

Минулого року внесло Т-во до львівського маґістрату подання на дозвіл будови. Це подання перележало в маґістраті **півтора року.** А перед кількома днями прийшла з маґістрату... **відмовна відповідь.** Маґістрат **не дозволяє будувати Лічниці,** бо... вул. Скарги лежить у промисловій частині міста...

Слід зазначити, що при вул. Скарги **нема ані одної фабрики.** Натомісць площа, на якій має стати Лічниця, **окружена городами і садами** і належить до найздоровших околиць Львова. Слід далі зазначити, що у тій самій дільниці, тільки в далеко гіршому положенні, знаходиться жидівський шпиталь!

Але від якихнебудь коментарів ми мусимо здержатися. Зазначимо тільки, що **державні шпиталі переповнені.** Хорих цілими десятками відсилають без помочі, бо нема там місця.

Людяність наказує повитати з радістю кожну приватну ініціятиву, приготовання хочаб одного ліжка для нещасних хорих. Але львівський маґістрат інакше дивиться на ці справи.

Півтора року ждав його вирішення благородний почин. **А заборона будовання української Лічниці завершила поступовання львівського маґістрату.** І хоча яке це неімовірне, але правдиве! — („Новий Час").

СМАЖИВ ҐРАНАТУ В ОГНІ.

Робітник Галендій, що був занятий при реґуляції Дністра в Єзуполі, знайшов підчас праці невистрілену ґранату і кинув її в огонь, цікавий, що то вийде з того смаження ґранати в огні. Сам відійшов в сторону і чекав. Коли ґраната довго не вибухла, Галендій зблизився до огню і власне в тій хвилині, як він став розгортати попіл, ґраната вибухла, відриваючи йому руку і ранячи його тяжко майже на цілому тілі.

ДІТИ ПРИЧИНОЮ ПОЖАРУ.

В неділю, 1. вересня, загорілося господарство Онуфрія Басалиґи зі Стецевої, снятинського повіту. Пожар перекинувся скоро на инші господарства, а жертвою пожару впало 5 мешкальних домів, 2 стодолі і по одній стайні, шопі та хліві. Згоріло при цьому 140 кіп збіжа, кількадесять фір конюшини та соломи, дерева овочеві, плоти, тощо. Причиною пожару була забава огнем дітей Басалиґи.

ТАЙНИЙ ДІМ РОЗПУСТИ.

Анна Виспянська, замешкала при вул. На Блоне 46 у Львові, удержувала вже довший час тайний дім розпусти й щойно оноді поліція арештувала симпатичну Анну. Виспянська придержувала у себе служниці, головно без посади, а зароблені ними ґроші на вулиці брала собі.

АМАНУЛА ПЕРЕЙШОВ НА КАТОЛИЦИЗМ.

З Риму наспіла відомість, що бувщий король Афґаністану, Аманула, перейшов на лоно католицької церкви.

ЗАСИПАНИЙ ГЛИНОЮ — ОНІМІВ.

Селянин Донецький, з Котова, пов. Бережани, копав глину так неосторожно, що глина засипала його. Люде збіглись і відратували Донецького, але він, в наслідок сильного нервового стрясення — втратив мову. Коли привезли його до бережанського шпиталя і стали застрикувати ліки на успокоєння нервів — Донецький відзискав мову.

СЕЛЯНСЬКИЙ КОНҐРЕС.

Весною цього року повстав у Берліні комітет для підготовки Европейського Селянського Конґресу. В праці комітету беруть участь представники селянського руху з цілого ряду країн: Німеччини, Франції, Чехословаччини, Італії, Болгарії Польщі (посол Войтович) і т. д. До участи в Комітеті запрошено також посла УПП, д-ра Західного.

Завданням проєктованого Европейського Конґресу Селянства буде скріпити та обєднати зростаючий у всіх державах рух сільської бідноти на спільному фронті боротьби за землю без відшкодування, за владу селян і робітників, за визволення поневолених народів; завданням його буде підсилити цей спільний фронт почуттям міжнародньої солідарности; накінець завданням його буде найти організаційні форми узгіднення масових змагань сільської бідноти, спрямованих проти обшарничо-капіталістичного визиску, проти фацизму та проти великої в сучасну добу загрози нової імперіялістичної війни.

В АНҐЛІЇ ЗАНЕПОКОЄНІ ПОВАЛЕННЯМ БРІЯНА

ВСЯ ПРАЦЯ ГАЗЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ МОЖЕ ЗІЙТИ ДО ЗЕРА. НЕ ВІДОМО, ЯК НОВЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ПОСТАВИТЬСЯ ДО МОРСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ.

ЛОНДОН (Англія), 24. жовтня. — Тут занепокоені упадком міністерства Бріяна, бо прихід до влади иншого премієра може цілковито змінити всю міжнародню політику не лише Франції, але й инших держав, особливо Анґлії. За упадок правительства Бріяна вважають до певної міри винуватим Сновдена, який добився в Ґазі великої уступки зі сторони Франції в справі репарацій. Тепер ця уступка стала причиною упадку Бріяна.

Між кандидатами на становище премієра називають Тардю, одного з найближчих людей до Поанкаре. Прихід до влади Тардю, або якого иншого з близьких до Поанкаре, принесе зміну в міжнародній політиці Франції, що може привести до анулювання всієї праці Ґазької конференції та до зміни загального напряму політики Франції в справі порозуміння з иншими державами, до чого прагнув Бріян.

Більш націоналістичне правительство Франції поставить також під загрозу скликання конференції пятьох держав по морському обеззброєнню. Хіба що Бріян залишиться в новому правительстві міністром справ закордонних, то тоді ще йому пощастить провадити далі сучасний напрям французької закордонної політики.

НЕЗАДОВОЛЕННЯ БОЛДВИНОМ.

В КОНСЕРВАТИВНІЙ ПАРТІЇ УТВОРИЛОСЯ ЧОТИРИ ГРУПИ. СТАНОВИЩЕ БОЛДВИНА ТЯЖКЕ.

ЛОНДОН (Англія), 24. жовтня. — При відкриттю найближчої сесії парляменту бувший премієр Болдвин, що тепер є лідером консерватистів, знайдеться в тяжкому становищу. В консервативній партії тепер утворилося чотири ґрупи, незадоволених політикою Болдвина.

Ґрупа молодших членів на чолі з капітаном Мек Міланом обвинувачує провід консерватистів у реакційности й кличе його прислухатися до голосу мас та зреформувати свою політику в сторону лібералізму. Ґрупа старих членів на чолі з князем Нортумберландом називає Болдвина „соціялістом" і домагається більше реакційної політики. Крім того істнує ще дві ґрупи, які тим чи иншим незадоволені політикою Болдвина. Це грозить розколом та упадком партії консерватистів.

БАНДИТИЗМ У БОЛГАРІЇ.

БАНДИТИ ВБИЛИ ДВОХ СУДДІВ І ПРОКУРАТОРА.

СОФІЯ (Болгарія), 24. жовтня. — Бандити напали на автомобіль, у якому їхали з Софії до Люциндора на засідання суду три судді та прокуратор. В той день бандити ограбували всі авта, які проїздили цією дорогою. Пізнавши суддів, бандити застрілили двох з них і прокуратора. Третього суддю врятував бандит, який пізнав у нім того, котрий колись виправдав його в суді.

БОРОТЬБА З АНТИСЕМІТИЗМОМ.

БУДАПЕШТ (Угорщина), 24. жовтня. — Щоби запобігти дальшим протижидівським заворушенням серед студентів ріжних шкіл, поліції дозволено входити при потребі до помешкань університетів та инших шкіл. На домагання члена парляменту, соціял-демократа Пеера, щоби були видані спеціяльні роспорядження по охороні прав жидівської меншости, премієр Бетлен заявив, що це зовсім непотрібне, бо Жиди в Угорщині мають права рівні з иншими громадянами. Тому вони не потребують спеціяльної охорони.

ПЕРША ВІЗИТА ДО ПАПИ.

РИМ (Італія), 24. жовтня. — Ґазета „Трибуна" подає, що десь у листопаді італійський дороль зробить візиту зі своєю родиною папі римському. Папа стріне короля біля дверей своєї престольної ґалі у Ватикані.

Це буде перша візита короля з часу захоплення Італійцями Риму в 1870 році й позбавлення папи світської влади над італійськими землями.

АРАБІВ СУДЯТЬ ДАЛІ.

ГАЙФА (Палестина), 24. жовтня. — В Сайфеті почався суд над 15 Арабами, яких обвинувачують у розгромі й пограбуванню майна Жида Ґольдцвайґа. Арабські адвокати відмовилися виступати в суді, а тому росправа ведеться без них. Підсудні на запитання суду нічого не відповідають.

СТАРИЙ ТРИМАЄТЬСЯ ДОБРЕ.

КЛЄМАНСО, НЕ ЗВАЖАЮЧИ НА СВІЙ СТАРИЙ ВІК, ДУЖЕ СКОРО ВИДУЖАВ ВІД СЕРЦЕВОГО ПРИПАДКУ.

ПАРИЖ (Франція), 24. жовтня. — Всі здивовані несподівано скорим видужанням від серцевого припадку 88-літнього Клємансо. Він учора як звичайно встав уже в 7-мій годині ранком і сів до пильної праці над писанням своїх спогадів.

Коли його запитали, що він думає про повалення міністерства Бріяна, він відповів, що шкодує, що не був у парляменті, бо боронив би там політику Бріяна, особливо в справі евакуації Надренії.

ГАБІБУЛА У ВЯЗНИЦІ.

КАБУЛ (Афґаністан), 24 жовтня. — Бувший узурпатор афґанського престола Габібула, оточений військами Надір Хана, здався в полон при умові, що йому буде збережене життя. Тепер він замкнений до вязниці.

Аманула прислав ґратуляцію новому емірови Надірови Ханови, який відповів на його привітання подякою, зазначивши, що часи емірства Аманули були найліпшими в історії Афґаністану.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDFD 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПАНІ КИСІЛЕВСЬКА В АМЕРИЦІ

Американські Українці витають між собою п-ню Олену Кисілевську, редакторку „Жіночої Долі", одинокого українського жіночого органу на цілу Західну Україну. П-ні Кисілевська є визначною суспільною діячкою, котру поневолений Польщею наш нарід надiлив особлившим довірем, бо вибрав її своїм речником, коли прийшлося вибирати послів до польського сойму у Варшаві. Перших виборів до сойму наш нарід не узнавав і зрадником пятнував того, хто пнявся до сойму в Варшаві. При других виборах запала ухвала, що треба піти до сойму і сенату, щоби ужити польську трибуну й посольські права на те, щоби мати можність розкрити перед широким світом ті злочини, яких допускається Польща на окупованих нею українських землях. Таким чином і п-ні Кисілевська попала в сенатори, щоби як сенаторка мати можність кращої оборони українського народу, а в першу чергу підчеркнення його державницьких змагань і того безправства, якого допустилися аліянти, віддаючи нас на поталу Польщі.

Ніхто з нас не сумнівається щодо патріотичних почувань п-ні Кисілевської й її розуміння національного обовязку супроти свого народа. Але не можемо замкнути очей на те, що приїзд п-ні Кисілевської до Америки, коли ходить о американський ґрунт, нашій справі в нічім не пособляє, але навпаки: шкодить. А дотого наших робітників доводить до національної розпуки, коли вони читають по американських ґазетах, що отсе приїхала до Америки „провідниця польських жінок" чи „відома польська політична діячка".

Українське громадянство в Америці не може радуватися тим, що п-ні Кисілевська була принята якимсь ґовернором, що католицькі жінки влаштували їй приняття, що вона оглядає американські вязниці, сиротинці, школи тощо, бо воно схвильоване до крайности, коли ніде ні слова не читає про це, що це обїздить Америку одна з провідниць українського жіноцтва в старім краю, що це та сенаторка, котру наш нарід вибрав до зненавидженого польського сенату на те, щоби вона могла там піднести протест проти польських звірств, а заразом мати можність дістати заграничний пашпорт і виїхати в широкий світ, щоби там представити образ того пекла, в якім мучиться наш нарід під Польщею. Нам, Українцям, того казати не треба, бо ми це добре знаємо, але це треба сказати американським жінкам й американській пресі. І це саме має сказати п-ні Кисілевська, а головно ті, що її обводять.

В. Богуш.

УКРАЇНСЬКА ВЕЛИКОДЕРЖАВНІСТЬ ТА ГЕТЬМАНСЬКІ ТРАДИЦІЇ

(Оригінальний допис „Свободи").

Історія боротьби ріжних націй за своє визволення та суверенну державність виразно свідчить, що не всім націям щастило за один раз або протягом короткого часу добитися своєї мети. Так Румунія, Італія або Південнославія чи навіть Греція лише тепер, себто протягом яких 50—100 літ добилися обєднання своїх земель в межах суверенної держави та й то останні до певної міри не зовсім, хоч вони опанували навпаки деякими чужими теренами. Далі Німеччина, Болгарія або Литва ще й досі не спромоглися обєднати своїх земель в межах одної держави. Натомісць Польща та Чехословаччина завдяки щасливим обставинам на наших очах не лише відновили свою суверенну державність в етноґрафічних межах, а також прихопили чимало інших земель. Звичайно дуже важко добитися такого розподілу Европи на національні держави, щоб зовсім була зліквідована проблема так зв. меншостей. Адже поза межами Франції теж нараховується кілька міліонів Французів, а саме у Швайцарії та Бельґії. Проте протягом останнього століття ідея національної державности наче тріюмфальним походом пройшла через Европу і радикально змінила колишнє "status quo". Правда, вона ще не зовсім перемогла, але нема сумніву, що будуччина за нею, бо старий тип династичних чи, так мовити, наднаціональних держав вproducing—

Ідея національної державности переможе також і на Сході Европи, хоч російські та польські імперіялісти безперечно будуть в міру можливости змагатися за своє панування над українськими чи иншими землями. Правда, на ґрунті цілого комплексу історичних обставин процес формувань та розбудови східньо-европейських націй значно запізнився, а тому Росіяне чи Поляки ще й нині мають можливість не лише поборювати змагання української нації за суверенну соборну державу, а також роблять безнастанні зусилля затримати самий процес остаточного культурно-політичного оформлення та консолідації української нації. Марні потуги, бо Варшава та Москва робили ці заходи вже протягом цілих століть за значно кращих для них обставин, а тимчасом сьогодня доводиться їм тремтіти перед примарою української великодержавности. Себто заходи розколоти українську націю на Русинів, Малоросів та Українців закінчаться таксамо плачевно, як попередні спроби польонізації чи русифікації. Навпаки, український національний рух, що нині все поширюючись та поглиблюючись захопив вже всі українські землі без винятку, з часом прибере такого могутнього **панукраїнського революційного вибуху та чину у змаганнях за українську великодержавність,** що змете в оружній борстьбі всі перешкоди та перепони, якими наші віковічні вороги намагаються нині затримати його тріюмфальний похід під прапором відновлення колись могутньої та славної держави Володимира Великого чи Ярослава Мудрого.

Стара Русь-Україна, яка тисячу років тому панувала на просторах Східньої Европи, не була національною державою, бо взагалі в той час у цілій Европі панував інший тип держав, а крім того всі сучасні европейські нації витворилися значно пізнійше. Тому саме і українська нація почала формуватися власно лише підчас героїчних спроб добуття відновлення власної державности протягом XVII. ст. хоч нема ніякого сумніву, що наші предки також у попередні століття досить виразно почували себе окремою нацією та відріжняли себе також від Поляків чи Москалів. На жаль, героїчна збройна боротьба української нації за свою великодержавність під проводом таких ґенеральних вождів, як великий та могутній Богдан, або завзятий та хоробрий Дорошенко, скінчилася для нашої нації досить траґічно, бо Варшава та Москва використали тодішню визвольну боротьбу у своїх ціллях і саме коштом української нації розмежувалися на підставі андрусівського договору 1667. р. своїм пануванням над українськими землями. З того часу боротьба за великодержавність власно припинилася, бо майже **всі інші гетьмани стали знаряддям Москви чи Варшави** у їх боротьбі за ґеґемонію на Сході Европи. І справді, навіть такі видатні гетьмани як І. Мазепа та П. Орлик вже не боролися за великодержавність, а лише за визволення українських земель зпід московського панування, тоді як ще більша частина наших земель на початку XVII. ст. знаходилась під польською неволею, не маючи навіть тої автономної державности, якою користалася ліберальна гетьманщина під московською зверхністю.

Минувшина української нації полишила нам у спадщині ріжні традиції. Одні з них не пошкодить засвоїти, а инші, навпаки, треба рішуче відкинути. Так ґеніяльні військові пляни Б. Хмельницького або П. Дорошенка, як також їх уміння керувати збройною боротьбою та заходи створити власну мілітарну силу, нам варто засвоїти. Таксамо їх змагання бути незалежними володарями всіх українських земель, себто змагання утворити суверенну козацьку державу в тодішних етноґрафічних межах, теж гідне наслідування. Натомісць слід у засаді критично поставитись до тих дипльоматичних комбінацій, які мали забезпечити їм чужоземну допомогу, бо спільники козацької держави нераз її зраджували саме в найкритичніші хвилини, а тому навіть численні перемоги над ворогом не приносили бажаних результатів. І зовсім **маємо відкинути традиції за допомогою Варшави поборювати Москву чи навпаки,** бо сам великий Богдан визнав це помилкою, і лише передчасна смерть не дала йому можливости свою помилку виправити. На жаль, всі пізнійші гетьмани, за винятком П. Дорошенка та почасти І. Мазепи, зробилися власне московсько-польськими аґентами і мимохіть привели до загибелі саму українську державність. Таксамо нам зовсім не варто засвоювати та наслідувати ані традиції епіґонів української визвольної боротьби, які сподівалися **шляхом переважно міжнародніх комбінацій добитися утворення суверенної української державности.** Як відомо, останні традиції витворилися в той час, коли українська нація, знесилена попередньою збройною боротьбою, вже не мала належних внутрішніх сил для її продовження, а через це, наприклад, Мазепа чи Орлик до певної міри безпідставно покладали свої надії на чужоземні чинники. Після тимчасової невдачі, яку нам довелося пережити протягом 1917—1919 рр., саме ці традиції шукання порятунку поміж чужинцями, а головне цілком засуджена нашим минулим традиція спілкування з Варшавою чи Москвою, знову опанували значну частину провідних ґруп української нації. Так хіба п. Скоропадський не пішов шляхом тих колишніх гетьманів, васалів царів московських, які своєю руїнницькою політикою вже раз довели українську державність до певного занепаду? Або хіба деякі інші ґрупи не стали прислужниками Москви, одмовившись від гасла української великодержавности? Таксамо хіба головний отаман (отже, так мовити, гетьман) С. Петлюра у боротьбі проти Москви не став знаряддям польської експанзії на Сході Европи? Ще далі в цьому напрямі пішли уенерівці-польонофіли на чолі з своїм головним отаманомчи гетьманом А. Лівицьким, докотившись до тої ролі прислужників Варшави, яку колись виконували Українці польонофіли на чолі з Тетерею. З нашого погляду навіть дипльоматична акція та пляни П. Орлика з його прихильниками були до певної міри більш доцільними та реальними, ніж нинішня концепція та заходи уенерівців-польонофілів.

Отже, як бачимо, нині відновилися саме **найгірші** традиції гетьманські й занедбано справу **нагромадження власних сил** та належну підготовку української нації **до оружної боротьби,** а натомісць запанували надії на чужоземні чинники та відновилася традиція визволяти Україну за допомогою Москви чи Варшави. І це в той час, коли Польща, використавши українські сили, зрадила свого спільника в 1920. р. та згодом заключила рижський мировий договір, коли Варшава у нечуваний спосіб провадить боротьбу проти української нації на західних землях шляхом безупинної кольонізації та польонізації, коли вона усіма можливими способами намагається зламати національну самооборону наших західних земель або під притокою боротьби з „большевизмом" (який почав ширитися саме в наслідок польської політики), або через підтримку „русинського" чи „руського" руху в Галичині та особливо на Волині, де навіть український церковний рух не може досягнути своєї мети, бо Варшава уважає українську національну церкву для себе більш небезпечною, ніж російську. Зноваж ріжні приклонники Москви мало рахуються з тим, що з хвилею, коли збанкротує пролетарська диктатура на Сході Европи, російський імперіялізм знову буде робити спроби не лише опанувати українськими землями, а разом з тим намагатиметься знищити і ці надбання, які виборола собі українська нація протягом останнього десятиліття. Мало того, зовсім невиключено, що Москва відновить спроби не тільки задушити український національно-визвольний рух взагалі, але навіть заборонити розвиток української культури. Адже російська еміґрація поборює нині українські визвольні змагання в міру своїх сил на міжнародній арені та на наших західних землях, не бажаючи навіть визнати українську націю за окрему, а уважаючи її лише розгалуженням російської. Або хіба не російські елементи зривають та унеможливлюють розвиток української культури на совітській Україні, всіми способами поборюючи навіть т. зв. українізацію? Себто можна дуже легко уявити собі долю української нації, коли впаде большевицька влада, а Україні не пощастить відділитись від Росії.

(Конець буде).

ДО ВСЬОГО ЧЛЕНСТВА У. Н. СОЮЗА.

Високоповажані Урядники і Члени:—

Зі смертю бл. п. Семена Ядловського відійшов від нас на вічний спочинок один з найбільше заслужених працівників У. Н. Союза, віддавши нам 27 літ найкращого свого життя, повних солідної організаційної праці.

Так тихо, як колись прийшов до нас, так може ще тихше і без прощання відійшов, оставляючи нам овочі своєї тихої, щирої, повної відданости і пожертвовання, довголітної праці, якої сліди не затруться так довго, як довго істнувати буде У. Н. Союз.

Щоб увіковічнити і гідно вшанувати память Покійного, отсим отвирається збірку добровільних жертв на два осібні фонди. Один на Фонд стипендійний імени Покійного, а другий на будову памятника на могилі Покійного в Смерековці на Лемківщині. Зазначуючи згори, що не в тім річ, скільки хто жертвує, але в тім, щоби в с і жертвували, дякуємо заздалегідь за всі жертви, хочби найдрібніші.

Фонд стипендійний призначується на допомогу бідним ученикам робітничих і промислових шкіл у старім краю, даючи першенство походячим з Лемківщини, звідки й бл. п. Семен Ядловський походив.

Жертви проситься надсилати прямо до гол. канцелярії У. Н. Союза, однак осібно від усяких инших посилок і з виразним зазначеннем, на котрий фонд кілько, бо після того ті жертви будуть поквітовані проголошеннем у „Свободі".

Хай Рідна Земля буде Йому пером, а вічна память і пошана Його імени між нами во віки!

ГОЛОВНИЙ УРЯД У. Н. СОЮЗА:

Головний предсідатель: **Микола Мурашко;** Головний містопредс.: **Василь Гришко;** Головна містопредс.: **Юлія Баволяк;** Голов. рек. секр.: **Іван Каштанюк;** Голов. фін. секр.: **Роман Слободян;** Голов. касієр: **Василь Левчик;** Контрольна комісія: **Онуфрій Шараварко, Григорій Пипюк,** Д-р **Волод. Клодницький;** Менаджер „Свободи": **Петро Мацийовський,** заст.; Радні: **Д-р М. Клим, Інж. Володимир Малієвич, Т. Михальчук, Анна Боївка, Стефан Заблоцький, Стефан Слободян, о. В. Сполітакевич, Марія** (Ольшаницька) **Розуміло, Олександер Питляр, Павло Стадник.**

Іван Вазов.

СВЯТОСЛАВ ТЕРТЕР

(Історична повість із часів боротьби за волю Болгарії).

(З болгарської мови переклав **Михайло Процик**).

(18)

Вони із счудуванням бачили, як обїзджено ниви, левади, виноградники, задержувалися при стадах овець, що паслися на стерні та пасовищах, або біля табунів коней і худоби, на позеленілих знову від дощу левадах.

Так минув перший день.

На другий день повторилося тесаме. Щойно пізно ввечір вернули на хутір. Від рана бан опроваджував гостей по шпихлірах. Потім вернули з управителем додому, там оставали до пізна. Вечером Балдю розпращався з гістьми.

Другого дня казав бан зібратися селянам усіх трох сіл.

Коли люде заповнили обширне подвіря, відізвався він голосно:

— Добрі християне, я зібрав вас тут нині, щоби побачитися з вами всіми та сказати ось що: досі я був вашим господарем, сорок літ жили ми в згоді та спокою, ви слухали мене, ми розуміли себе, а Бог благословив вашу працю. Я вдячний вам за це.

— І ми тобі вдячні — почулися сотки голосів.

Балдю втер піт із чола та говорив далі:

— Так, брати. Тепер за божою волею мусимо розлучитися. Я вас покидаю з жалем, а ви матимете нових господарів. Я продав мій маєток.

Почулося ремствування і глухі зойки. Чути було благаючі голоси:

— Бане, не продавай нас іншим!

— Успокійтеся, діти, нові господарі добрі люде.

— Ліпшого від тебе нема для нас!

В товпі чути було ридання. Балдю втирав сльози.

— Щойно після довгих мук приневолив я себе розлучитися з вами. Не думайте, щоби я зробив це із жадоби золота, навіщо золото — мені, старому, що вже одною ногою в могилі!... Одначе золото потрібне для когось іншого, для царства. Страшна хмара повисла над нашою країною, брати. Як певно знаєте, Татари йдуть на Тирнову, дуже богато поганців іде стоптати нашу гарну батьківщину, щоби взяти в ясир наші жінки, щоби збесчестити наші святині. Держава вбога, я віддаю мої богацтва державі, щоби закупити зброю та прогнати поганців із нашої батьківщини, а я сам із моїми старими кістьми йду проти Татар.

Болюче ридання вирвалося із соток грудей.

— Тепер пращайте! Хай вас Бог благословить і охоронить.

Наче морська филя, кидана на беріг сильним вихром, товпа нездержливо кинулася до бана й окружила його тісним колесом.

— Не кидай нас, бане! Змилосердися! — чути було жалісні голоси.

Жінки обіймали бана за коліна, не давали йому відійти. Зворушений до глибини бан втирав сльози. Це ще збільшувало жаль і біль народу. Піднялися навіть погрожуючі пястуки. Бан відізвався:

— Діти, скажу вам іще останнє слово, одну просьбу.

Товпа затихла.

Балдю глядів на товпу хвилю, стояв так наче з пророчим лицем і нараз озвався сильним голосом:

— Хто хоче йти зі мною?

Після такого ненадійного питання товпа мовчала. Одначе нараз відізвалося кілька: я! я! — голоси зростали, вкінці всі селяни кричали: я!... я!...

— Всі, всі! — загреміла товпа.

— Всі йдемо на Татар!

— Проклятий, хто не піде!

— Честь вам, болгарські лицарі! — сказав Балдю.

Всіми заволоділо одушевлення. Товпа заметушилася й помішалася. Кидали шапки вгору, співали юнацькі пісні.

Порахували добровольців і дорахувалися чотириста вісімдесять — від пядесятьлітніх мущин до пятнацятьлітніх хлопців. Того дня й наступної ночі веселилися на хуторі. Випорожнили всі бочки.

На другий день, рано вранці Балдю вирушив до Тирнови з узброєними на борзі добровольцями.

З ними йшов і богумильський священик.

ДРУГА ЧАСТИНА.

Татарський табор.

Недалеко Добрича, в широкій долині великої добруцької рівнини стояли намети татарського табору, біля зруйнованого села.

Досі довів Чокі Татарів повільним походом по попсованих дорогах. Він не спішився дуже до безборонної Тирнови, яку вважав певною добичею. Старався награбити по дорозі якнайбільше добичі. Бо то була головна мета його вояків, зубожілих і зруйнованих війною з Токтаєм. Ціла країна від Тульчі до Добрича перемінилася в одну руїну. Дим знімався ще над селами, збігці-селяни скривалися бездомні й голі. Страшно спустошені були безлюдні поля. Чокі хотів володіти над пустинею.

Була ще й друга причина того зволікання. Він ждав від шпіонів вісти, чи й коли вийдуть проти нього сербські війська, яких так нетерпляче вижидав Смілець. Тоді хотів розправитися насамперед із Сербами, заки піде на Тирнову.

Ханський намет був на горбку, подальше від инших наметів. Під його високим склепінням на дорогоцінім перськім килимі сидів вожд Татарів в окруженні свого двору. То був сильний, около трицятьлітній мущина, характеристичних татарських рисів. Велика голова на короткій шиї накрита була футряною шапкою, зпереду прикрашеною пером, обсипаним самоцвітами. Лице смаглаве, нахмарене, з жовтим відтінком, із вистаючими вилицями, з плоским носом і з рідкою бородою, виглядало по хижацьки й дико, а чорні, палкі очи оживляли ще лице і збільшували його звіркість. Володарська багряниця, шита золотом, спадала йому до колін.

Увійшов дворак, поклонився та сказав:

— Преславний володарю, якийсь Болгарин прийшов із Тирнови та хоче станути перед твоїм лицем.

— Що це за Болгарин? — спитав здивований Чокі.

— Шукає у тебе служби. Азатін-бей знає його, як славного юнака.

— Треба саме таких людей. Колиж його знає Азатін-бей, то хай ввійде.

Ввели Радоїла. Він поклонився низько.

Чокі вдивлявся в нього і здавалося, що вдоволений з постави воєводи, що викликала довіря.

— То раз хлопець — прошептав. А потім звернувся до нього:

— Хочеш служити під моїм прапором?

— Хочу.

— Скривдили тебе твої Болгари?

— Так.

— А що зробили тобі?

— Забрали мені жінку... а мене хотіли вбити.

— А ти хочеш пімститися?

— Так, хочу.

Ханові сподобалися такі отверті Радоїлові слова.

— Твої хотіли вбити тебе,

(Дальше буде).

НЕ ЗАБУВАЙТЕ ЗА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ У. Н. СОЮЗА.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

АМЕРИКАНСЬКА ПРЕСА ПРО ПОБУТ П-НІ КИСІЛЕВСЬКОЇ В ДІТРОЙТІ.

Хвальна Редакціє „Свободи"!

В залученню посилаю Вам витинки з дітройтських американських газет, в яких пишуть про побут п-ні Кисілевської в Америці. Читаючи це, мені так нерви понатягалися, що мало не пірвуться. Вже Ви що кажіть на те, бо я не годен. Відсилаю витинки, щоб їх не бачити та щоб лекше стало.

З поважаннем:

Гр. Пастушенко.

I.

"DETROIT SUNDAY TIMES", Detroit, Sunday, October 13.

POLISH WOMAN LEADER TO VISIT HERE THREE DAYS.

Madame Olena Kisilevska, leader of the woman's movement in Western Ukraine, and member of the Polish Senate, will arrive in Detroit Tuesday for a three-day stay as the guest of the Rev. Leo J. Sembratovich, 4123 Clippert avenue.

Madame Kisilevska is on a tour of the United States and Canada for the purpose of studying economic, political and social conditions here.

She will visit the Juvenile Court and the women's detention home Tuesday morning. A luncheon will be given for her at the League of Catholic Women. She will then visit Mayor John C. Lodge in city hall, the Ford factory, General Motors Building, the Fisher Building and the Detroit Federation of Women's Clubs.

Tuesday evening Madame Kisilevska will attend international exhibit of women's activities in Convention Hall. Wednesday she will see St. Vincent's Orphans' Home, the House of Providence, Florence Crittenden Home, House of the Good Shepherd and other institutions.

The organized Charity offices will be visited Thursday, as will public and parochial schools. In the evening the women of Hamtramck will give a reception and tea to Madame Kisilevska.

At the conclusion of her visit here, Madame Kisilevska will visit Gov. Fred W. Green in Lansing. She will visit Pittsburgh, Washington, Philadelphia and New York before returning to Poland.

II.

"DETROIT - WESTWARD", Friday, October 18:

NOTED POLISH STATESWOMAN VISITS HERE.

Madam Kisilevska Guest of Rev. Sembratovich of Clippert Avenue.

Touring the states in an effort to study conditions in this country, Madame Olena Kisilevska, noted Polish stateswoman and a member of the Polish Senate, was a guest of the Michigan avenue community the past week.

While in the city Madame was a house guest of Rev. Leo J. Sembratovich, of 4123 Clippert avenue. Monday morning the noted Polish stateswoman visited the Juvenile Court and the Women's Detentions Home, which was followed by a delightful luncheon tendered her by the League of Catholic Women. Later in the day visits were made to the office of Mayor John C. Lodge, the Ford factory, Fisher Building, and the General Motors Building.

Continuing her trips around the city, Madame Kisilevska stopped at St. Vincent's Orphans Home, the House of Providence, Florence Crittenden Home, House of Good Shepherd, and other institutions.

Thursda's sight seeing took the distinguished visitor through the Parochial and public schools. Probably the most interesting part of Madame's visit to the Wolverine state was the formal conference with governor Fred W. Green at Lansing. From here she went to Pittsburgh, Washington, New York and other large cities before returning to her native Poland.

СВЯТО УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТИ В НЮАРКУ!

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 27-ГО ЖОВТНЯ 1929 РОКУ

відсвяткує нюарська громада Листопадове Свято в слідуючім порядку:

О год. 12-тій по Службі Божій в укр. кат. церкві при Мортон улици відправиться поминальне Богослуження за наших борців-героїв, які полягли в битві за свободу Української Держави. На це Богослуження виступлять в параді всі Братства, Товариства, Сестрицтва й Тов. Союз Української Молоді.

О годині 4-тій пополудни точно розпічнеться

ВЕЛИКИЙ КОНЦЕРТ

В ГАЛИ „Y. M. & Y. W. H. ASS'N (де була конвенція У. Н. С.)
252 HIGH STREET, NEWARK, N. J.

На святі буде присутна достойна гостя Впов. пані О. КИСІЛЕВСЬКА, українська писателька і сенаторка зі Старого Краю.

Концертову програму виконає Тов. Боян при співучасти солістів й солісток. — Дірігент п. Т. Каськів.

Чистий дохід призначений на інвалідів.

Просимо Український Загал з Нюарку і з околиці взяти численну участь в цім святі, а при нагоді побачите й почуєте вістку зі Старого Краю з уст Впов. пані О. Кисілевської.

248-50 **Комітет.**

УВАГА! УКРАЇНЦІ З РОД АЙЛЕНД СТЕЙТУ! УВАГА!

ТИМЧАСОВИЙ ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ ЗАПРОШУЄ УКРАЇНЦІВ, ЖИВУЧИХ В СТЕЙТІ РОД АЙЛЕНД І ОКОЛИЦІ СТЕЙТУ МЕСЕЧУЗЕТС, НА

ВСЕУКРАЇНСЬКЕ ВІЧЕ

— котре відбудеться —

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 27-ГО ЖОВТНЯ 1929 РОКУ

о другій годині пополудни В ВУНСОКЕТ, Р. АЙ., в галі Української Православної Церкви, 394 Блекстон Стр.

ПРОГРАМА ВІЧА: 1) Справа державної конскрипції а Українців. 2) Ухвала петиції до Ценсус Бюра у Вашингтоні. 3) Вибір Центрального Уряду на Стейт Род Айленд і околицю.

Запрошуємо всі українські товариства У. Н. С. і У. Р. С., Горожанські Клюби, Сестрицтва і Церковні Громади. Просимо вислати своїх представників по три члени-урядники, котрі від імени товариства мають підписати Петицію, ухвалену на тому вічу. Представники візьмуть з собою печатку товариства для підтвердження їх підписів на Петиції.

Брати! Ця справа для нас, Українців, є дуже важна і потребує скорого полагодження. Прибудьте на це віче як найчисленніше. Ваша численна участь це буде доказ вільного й самостійного життя українського народу. Ще не вмерла Україна! 249-50

ЗА ТИМЧАСОВИЙ ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ:

о. В. Каськів, Григорій Кічак, Омелян Рекрут, Мих. Скибінський, Мих. Бардачевський, Ілля Чорний, Микола Шевчук, Мих. Свідер, Степан Гурбель.

ПОЗІР! СКРЕНТОНЦІ! ПОЗІР!

ЗАХОДОМ КОМІТЕТУ УКРАЇНСЬКИХ БРАТСТВ І ТОВАРИСТВ В СКРЕНТОН, ПА.

— відбудуться —

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 27-ГО ЖОВТНЯ 1929 РОКУ

В ВАШИНГТОН ГОЛ, ПРИ НОРТ МЕЙН ЕВНЮ

ВЕЛИКЕ ВІЧЕ

В СПРАВІ ВИХОВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ.

Початок віча в год. 2-гій попол. — Вступ вільний для всіх

Громадяне! Справа виховання нашої молоді в українському дусі є важною для кожного свідомого Українця без ріжниці, якої він віри, яких політичних поглядів, переконань чи приналежности. Тому приходіть всі на віче і кличте зі собою знакомих. — **Комітет.** 250

ВЕЧЕРА

В ЧЕСТЬ СЕНАТОРКИ ОЛЕНИ КИСІЛЕВСЬКОЇ УСТРОЄНА СОЮЗОМ УКРАЇНОК В АМЕРИЦІ

— відбудеться —

У ВІВТОРОК, 29-ГО ЖОВТНЯ 1929 РОКУ

В „АРІСТОКРАТ",

69 SAINT MARKS PLACE, NEW YORK CITY.

ПОЧАТОК ВЕЧЕРІ ТОЧНО О ГОДИНІ 8-МІЙ.

По вечері відбудеться музикально-вокальна програма з участю учеників школи Авраменка.

Бажаючих взяти участь в тій вечері просимо прислати свої зголошення не пізніше 26 жовтня на адресу Союза Українок в Америці:
129 EAST 7th STREET, NEW YORK CITY.

Стрій звичайний.

248,50 КОМІТЕТ.

УВАГА! НЮ ЙОРК, Н. Й.! УВАГА!

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 27-ГО ЖОВТНЯ 1929 РОКУ

НА ГАЛІ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ
(334 E. 14 ST.)

— відограється —

НАТАЛКА ПОЛТАВКА

безсмертна оперета Ів. Котляревського на 3 дії.

При участи: В. Барчанівної, М. Грушко, Г. Шандровського, М. Мирошника, І. Давиденка, М. Полтавця та инш.

Режісер І. ДАВИДЕНКО. ГРАЄ СМИЧКОВА ОРХЕСТРА.

Початок о 8-мій год. вечер.

Частина прибутку йде на народню справу.

Тікети спродаються: 1) На Галі Укр. Прав. Церкви; 2) „Сурма" — 103 Ave. A; 3) у п. Юрковського — Демокр. Клюб. 250-1

НОВИНА! ОЛИФАНТ, СКРЕНТОН, ТЕЙЛОР! НОВИНА!

УКРАЇНСЬКИЙ БАЛЄТ

ВЕЛИКИЙ ПОПИС УЧНІВ ШКІЛ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ТАНКУ ВАСИЛЯ АВРАМЕНКА, ПРОВАДЖЕНИХ УЧИТЕЛЕМ ІВАНОМ ПІГУЛЯКОМ.

В ОЛИФАНТІ В СУБОТУ ВЕЧЕРОМ, 26-го ЖОВТНЯ 1929,
В САЛІ УКР. ШКОЛИ СВ. КИРИЛА Й МЕТОДІЯ ПРИ РІВЕР ЕВНЮ.

В ТЕЙЛОР В ПЯТНИЦЮ ВЕЧЕРОМ, 1-го ЛИСТОПАДА 1929,
В САЛІ ГАЙСКУЛ АВДІТОРІЮМ ПРИ САВТ МЕЙН.

В СКРЕНТОН В СУБОТУ ВЕЧЕРОМ, 2-го ЛИСТОПАДА 1929,
У ЦЕНТРАЛ ГАЙСКУЛ АВДІТОРІЮМ ПРИ VINE STREET.

НА СЦЕНУ ВИСТУПИТЬ 100 ТАНЦЮРИСТІВ ІЗ ОЛИФАНТУ, СКРЕНТОНУ ТА ТЕЙЛОР.

САМ АВРАМЕНКО буде танцювати свій прекрасний сольовий танок, яким здобув славу в Европі, Канаді та Америці

„ЧУМАК"

Програма складається із трьох частин:

1. „ІНТРОДУКЦІЯ".
2. „СПОМИНИ З ГІР", що представляє картину з Гуцульщини в усіх гуцульських танках. КАРТИНУ ЗАКІНЧУЄ АВРАМЕНКО „ЧУМАКОМ".
3. „ВЯЗАНКА УКРАЇНСЬКИХ ТАНКІВ ІЗ ЗАПОРОЖСЬКИМ ГЕРЦЕМ".

ЦІНИ БІЛЕТІВ: 50, 75, $1.00; для дітей 35 центів.

Початок в 8-мій вечер.

Українці! Приходіть численно, кличте знакомих, це тільки раз на довгі літа прийдеться вам побачити картину України в танкових образах. Дорожіть своїм мистецтвом на чужині, бо це буде ознакою нашої культурности.

НА ТЕМИ ДНЯ.

„ДЕРЖИ ЗЛОДІЯ".

Ця народня поговірка цілковито надається до „українських" комісарчуків в Америці. Вони ніколи не числяться з життям та з фактами, подаючи відомости про „земний рай" на Радянщині та про „пекло" в инших державах. А коли трохи їм хтось скаже, що не все так, як вони говорять, що факти показують зовсім инше, то тоді вони починають лаятися (звісно, що завжди лається той, хто не має инших аргументів) і кричати про нападки „ворогів Радянщини". Ми не вважаємо потрібним переконувати, в чомуб то не було, комісарчуків, або полемізувати з ними, бо знаємо, що з фанатичними сектантами, або зі засліпленими величчю свого пана підпанками, нема чого спорити.

Шоби показати, як добре живеться народови на Радянщині, большевики навіть посилаються на відомости „буржуазних кореспондентів", яких вони завжди обвинувачують в неправді та в перекручуванню фактів, коли вони подають відомости неприємні для большевиків. Але щож певного й позитивного пишуть ті кореспонденти з Москви, на яких посилаються большевицькі комісарчуки? А вони говорять, як наприклад німецький кореспондент Шеффер, що коли пощастить большевикам виконати плян пятилітньої програми індустріялізації, то це буде „перемога соціялістичної методи", а покищо „це є величавий і багатьома сторонами найсучасніший економічний експеримент". Отже виходить, що кореспондент говорить так, як в народній приказці: „Якби так у роті росли гриби, то тоді був би не рот, а город". Ось так говорить Шеффер про „успіхи" большевицької індустріялізації.

А що торкається експерименту, то ми з цим згідні, що це такий економічний експеримент на живому тілі українського народу, котрий кладе наш нарід до гробу. Вільно Німцям, які звикли дивитися на наш нарід як на погній, захоплюватися цим експериментом, але ми не можемо радіти від того, що комусь хочеться робити цікавий експеримент. Що писав би Шеффер, колиб такий експеримент переводився над німецьким народом?

Коли хочуть знати підкомісарчуки в Америці, як дійсно стоїть справа з пятиліткою, то нехай вони заглянуть в московські економічні журнали та газети, коли вони вміють читати „абщепанятний язик". То там вони, як наприклад у „Торгово-Промишленной Газетє", знайдуть багато відомостєй про те, як провалюється їх плян індустріялізації. А ось останні відомомости про загибіль збіжжа та инших сільсько-господарських податків, стягнених з українського селянина, є одним з доказів „успішности" радянської „пятилітки", яка вся збудована на тому, що селянин дасть державі в податок свій річний доробок у розмірі від 60 до 75%. Що сказалиб комуністичні підкомісарчуки та їх прихильники, колиб американський уряд наложив такий податок на їх заробітки? Чи теж раділиб американській „індустріялізації" фармери, колиб з них три четверті врожаю забирали, як податок для держави? Здається, що на це питання людина зі здоровою головою може дати лише одну відповідь.

Щодо „ліквідації неписьменности", або як в самій Росії називають, „ліквідації письменности", або, як в самій Росії читати статтю А. Сорокіна в московському журналі „Народное Просвещеніе", де пишеться, що дітей до школи ходить трохи більше 50% шкільного віку. Пункти по боротьбі з безписьменністю випустили минулого року 180,000 учнів на Україні, а роком ранійше вони випустили 268,000. Отож скількість учнів на цих пунктах значно падає. Міжтим дітей шкільного віку на Радянській Україні числиться 2,600,000. З них до шкіл ходить яких 1,600,00. Залишається поза школою що року біля одного міліона дітей. Коли поставити проти них 180,000 скороспілих грамотіїв, то тоді побачимо, як занепадає грамотність населення.

Таксамо й грамотність новобранців значно впала за останні роки. Большевики майстри до підроблювання фактів, а тому М. Авдієнко у своїй брошурці „Народня Освіта на Україні", виданій в Харкові, порівнює зріст народньої освіти на Україні з даними 1897 року. Себто бере відомости з часів царя гороха, а колиб узяв відомости за 1919 рік, то побачивби, що в тому році на нижчу народню освіту було витрачено на Україні 155 міліонів рублів і на вищу стількиж, а разом біля 300 міліонів. Державний буджет України в 1927 році (теперішних відомостей ще не опубліковано) виносив 109 міліонів рублів. Коли порівняти витрати ці до Московщини, то побачимо, що одна Москва з округою витрачає на народню освіту більше ніж вся Радянська Україна. Ось вам московська „забота о народном образованії в Малоросії".

Хиба цим можуть хвалитися підкомісарі московських большевиків, котрі проповідують між Українцями в Америці комуністичне москвофільство?

УВАГА! УВАГА!

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. І ОКОЛИЦЯ!

ПОВІДОМЛЯЄТЬСЯ ВСІХ БОНДОВЦІВ

УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ,

ЩО ТРИКВАРТАЛЬНИЙ

МІТІНГ

— відбудеться —

В НЕДІЛЮ, 27. ЖОВТНЯ 1929,

в години 2-гій пополудни

У ВЛАСНІЙ ГАЛИ,

214 FULTON ST., ELLZABETH, N. J.

УВАГА! РОЧЕСТЕР, Н. Й.!

ЗАХОДОМ ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМІТЕТУ

— відбудеться —

БАЛЬ

В СУБОТУ, 26. ЖОВТНЯ 1929

В ЛИТОВСЬКІЙ ГАЛИ,

ПРИ 575 JOSEPH AVE., ROCHESTER.

Просимо о численну участь. Дохід на допомогу краєви.

249-50

НЮАРК, Н. ДЖ.! ВСІ НА ВІЧЕ! НЮАРК, Н. ДЖ.!

ЗАХОДОМ КОМІТЕТУ ЗЛУЧЕНИХ ТОВАРИСТВ
і укр. православної та пресвитерської церковної громади в Нюарку, Н. Дж., відбудеться

МАСОВЕ ВІЧЕ

В УКРАЇНСЬКІЙ РОБІТНИЧІЙ ГАЛИ,

57-59 BEACON STREET, NEWARK, N. J.

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 27-ГО ЖОВТНЯ 1929 РОКУ

Початок віча ТОЧНО в годині 2-ій пополудни.

На вічу буде промовляти гість зі старого краю **Сенаторка пані Кисілевська** і другі бесідники.

Пані Кисілевська як сенаторка, що засідає кілька літ в соймі, розкаже нам про боротьбу, яку веде наш нарід з ляшнею. — Тому, що галю на віче маємо тільки до 4-ої години, взивається всіх прибути точно на 2-гу годину. — Вічевий Комітет. 250

В БРОНКС ВЕСІЛЛЯ! В БРОНКС ВЕСІЛЛЯ!

ЗАХОДОМ ВСІХ ЧЛЕНІВ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ШКОЛИ В БРОНКС

— відограється представленнє —

„ХЛОПСЬКИЙ СИН ЖЕНИТЬСЯ"

Весела комедія в 2-ох діях. — На сцені: ходачкова шляхта з льокаями, веселі селяне, селянки, весільна дружина, зложена з виш 30 осіб з короваєм і музикою.

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 27-ГО ЖОВТНЯ 1929 РОКУ

(SUNDAY, OCTOBER 27, 1929)

В УКРАЇНСЬКІЙ НАРОДНІЙ ГАЛИ,

ПІД 1274 HOE AVE. і FREEMAN ST., BRONX, N. Y.

Перед представленнем від години 4-тої пополудни

ВЕСЕЛА ЗАБАВА З ТАНЦЯМИ

в годині 7-мій вечер представленнє, по представленню ВЕСЕЛІ ВЕСІЛЬНІ ТАНЦІ до пізної ночі.

Вписуйте свої діти до Укр. Нар. Діточої Школи в Бронкс. Наука відбувається в середу і в суботу. — Вписуйтесь до Мішаного Молодечого Хору, котрого проби співу відбуваються кождого понеділка від години 8-мої до 10-тої вечером.

Доїзд до галі дуже вигідний. За 5 ц. собвейом з Ню Йорку і околиць: Lexington Ave. East 180th St., а з Вест Сайд 7th Ave. Bronx Park, і висідати на Freeman Sta. В Бронкс трансфер на всі стріткари Southern Boulevard до Freeman St. і один блок до Hoe Ave. 250

УВАГА! НЮЙОРЧАНИ! УВАГА!

ПОДАЄТЬСЯ ДО ЗАГАЛЬНОГО ВІДОМА, ЩО СІЧ ІМ. Б. ХМЕЛЬНИЦЬКОГО В НЮ ЙОРКУ ВІДКРИВАЄ

СВІЙ ВЛАСНИЙ ЛЬОКАЛЬ

ПІД Ч. 46 ST. MARK'S PLACE, NEW YORK, N. Y.

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 27-го ЖОВТНЯ 1929 РОКУ.

в годині 5.30 вечером.

На то святочне відкриття запрошується всіх Громадян до численної участи. Програма відкриття є досить обширна. Виступатимуть з сольовими продукціями співу артисти співаки хору Кошиця і члени з хору „Бандурист". По вичерпанню точок програми продовжатиметься Товариська забава з танцями до пізної ночі. — **Гостям раді.** 250-1

Заряд Січи ім. Б. Хмельницького.

УВАГА! НЮ ЙОРК, Н. Й.! УВАГА!

УКРАЇНСЬКЕ ЗАПОМОГОВЕ ТОВАРИСТВО „ДНІСТЕР"
відділ 361 Українського Народного Союза, в Ню Йорку,

— уряджує —

В СУБОТУ, ДНЯ 26-ГО ЖОВТНЯ (ОСТ.) 1929 РОКУ

ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

В УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ ДОМІ,

217-219 EAST 6th STREET NEW YORK, N. Y.

Поч. точно в год. 7.30 вечер. Музика перворядна. Вступ 50 ц.

Весь чистий дохід на Укр. Військову Організацію.

Комітет сего балю взиває всіх інтересованих місцевих і позамісцевих громадян взяти участь в тім бали. 250

За добру забаву ручить — **Комітет.**

УВАГА! БРУКЛИН, Н. Й., І ОКОЛИЦЯ! УВАГА!

ЗАХОДОМ ЗЛУЧЕНИХ УКРАЇНСЬКИХ ТОВАРИСТВ МІСТА БРУКЛИНА

— устроюється —

Масковий Баль

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 27-ГО ЖОВТНЯ (ОСТ.), 1929 РОКУ

В УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ ДОМІ

101 GRAND STREET, BROOKLYN, N. Y.

ПОЧАТОК ТОЧНО В ГОД. 3-тій ПОПОЛУДНИ. — ВСТУП 65 ЦНТ., ДЛЯ ДІТЕЙ 15 ЦНТ.

Шановні Громадяни і Громадянки! Чи Ви памятаєте коли в Бруклині відбувся масковий БАЛЬ? Як всім нам звісно, що бруклинські Товариства і Братства уряджують представлення, концерти, пікніки і инші підприємства, але МАСКОВОГО БАЛЮ від довших років ніхто не бачив. Отже цього року Злучені Товариства м. Бруклина постановили устроїти такий довго очікуваний БАЛЬ і дати змогу охочим до забави забавитися в ріжноманітних строях. Для цього назначено три нагороди більшої і меншої вартости, які кожний і кожна з присутних на Балю буде старатися виграти першу нагороду. Отже, приходіть громадно і кличте своїх знакомих, бо окрім веселої забави, будуть всякі инші несподіванки, з котрих напевно будете всі вдоволені. — **Комітет.** 250

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

МІЛВІЛ, Н. ДЖ.

З життя українських фармерів.

Про українську кольонію в Мілвіл читачі „Свободи" вже читали нераз, про життя деяких фармерів, як вони тут поселювались та як дороблялись і т. д. Також описували свої враження про Мілвіл деякі гості, приїзджаючи сюди. Від якогось часу про Мілвіл не згадувалось майже нічого, бо звичайно літом фармері заняті, однак тепер надходить осінь і почалась знова праця на поли народнім, а також і фармерськім, про що хочу згадати. За почином тов. Українсько-Американських Горожан засновано тут минулого року українську рідну школу на Сентер Ґров Ровд, котра закінчилась з гарним успіхом завдяки пильній праці п. Михайла Пеленського. З початком цього шкільного року почалась знову українська рідна школа з учителем о. Горохівським. Крім того тов. Українсько-Американських Горожан дало почин до викладів фармерських. Перший виклад виголосив секретар товариства Мих. Пеленський 10-го жовтня с. р. про значіння фармерів, про безробіття ізза всяких нових винаходів і т. д. Це заохотило присутних фармерів до продовжування таких викладів кождого тижня на ріжні теми, получені з фармерством.

Другий виклад дня 15-го жовтня с. р. „Як годувати курий" виголосив гр. Теодор Ковальський, довголітний практичний фармер про годівлю курий. На цім викладі вже було більше фармерів з жінками. Велась гарна дискусія, кождий собі на папери нотував та давав запити, на котрі гр. Т. Ковальський відповідав уміло й практично. Цей виклад був дуже інтересний для всіх фармерів і не фармерів, а замісць до 10 год. продовжалось до 12 год. в ночи. Хто ті виклади з фармерів пропустив, буде жалувати, бо кождому фармерови такі виклади придадуться. Не треба казати, „що він там знає"; як почує, тоді й скаже свій осуд, чи знає. Тож не опускайте доброї нагоди, а приходіть на слідуючі збори, де гр. Т. Ковальський буде викладати дальше про годівлю курий кождого вівтірка від 8-ої год. до 10-ої вечером на гали при Сентер Ґров Ровд. Як скінчаться виклади про годівлю курий, зачнуться виклади, як управляти землю та ріжну ярину, котру тут найбільше управляють.

Про українських фармерів можна сказати ще і те, що вони є поселені в найгарнійшій околиці міста Мілвіл, при добрих дорогах, де є знамените получення з великими містами, як Балтімор, Вілмінгтон, Честер, Ню Йорк, Джерзи Сити, Филаделфія, Кемден та инші, в котрих їдуть прекрасні биті дороги до купелевих міст, як Атлянтик Сити, Вайлвуд, Ошен Сити, Кейп Мей та инших.

Найважнійше є те, що наша молодіж виростає тут в українськім дусі. Кожда дитина говорить тут своєю рідною мовою, не так як по великих містах. Однак і тут треба працювати більше для наших дітей, посилати їх до рідної школи, бо будучність наша у дітях наших залежить лише від нас, родичів.

Іван Найда, член Товариства Горожан.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Січовики на „Просвіту" в краю.

Члени Січи ім. Б. Хмельницького: Микола Близнак, Іван Дусаненко, Микола Максимович, Лев Мороз та Січ ім. Б. Хмельницького зложили по $4 як членські вкладки до „Просвіти" в краю.

Разом зложено $20 й вислано до краю через Обєднанне.

Добра прикмета. Господиня: Не можу приняти тебе до дітей, бо ти замала.

Дівчина (що старається дістати службу): Прошу пані, цеж іще ліпше, що я невеличка. Як пущу дитину на землю, то бодай не звисока.

—o—

Переділ для некурячих у залізничім вагоні.

Подорожний питає кондуктора: — Чи тут можна курити?

Кондуктор: Ні.

Подорожний: Вікіляж тут стільки недокурків?

Кондуктор: Це полишили ті, що не питалися.

—o—

— Як то? Крадете ложки в моїй гостинниці тай ще кажете, що зайшла помилка!? Яка тут помилка?

— Я думав, що це срібні ложки.

—o—

Пані (до наймички): Ганю, що ти зробила! Порцелянова ваза, що ти її збила, походить іще з часів моєї прабабки!

Наймичка: Слава Богу! Бо я гадала, що пані купили її щойно недавно.

—o—

Письменниця. 6-літній Влодко: Чи тітка була коли письменницею?

Тітка: Ні.

Влодко: А чогож мама говорила, що тітка в молодих літах виробляла гарні історії?